

Pilotarien kondairako argitasun batzuk

Gaur egun ditugun periodista merkeak, malz* ari zalzkgiu pilota galarri buruz, betiko arinkeriaz, inongo astakerlarik handienak esaten; eta oraindik denbora asko ez dela irakurri genuen, pilota jokoak Ameriketatik ekarria dela ere. Ez da harrizkekoa. Periodista gasta hori beti izan da: ezer jakin gabe, denetarik idatzli behar. Noiz sortuko ote: periodismoan espezialidadeak? Ba da ordua, batzuk zertaz idatzli behar duen jakiteko.

Denok dakigunez, pilota hain da biribila, hain neurri askotakoa, arrik ugarietan jokaturik ezagutu da lehen mendeetatik*. Egiptoko eta Greziako irudietan azaltzen zalzkgiunak, oso era desberdinekoak dira, geure herrian ezagutu ditugunetatik. Ameriketako jokoak eta Maya herriek ezagutu zituzten* erak ere irudietatik jazarri gero, hauetan ere beste era batzuk aurkituko ditugu. Eta, arrik konparatzen hasiko bagina, gaurko Euskal Herriko pilota jokoak eta Induen «Jockey» delakoarekin konparatzea bezala izango litzalkegu. Batak jokoak, baina elkarrekin konpara ezinezkoak.

Denbora guztietan izan du herri bakoitzak bere pilota era. Nork ari hartu dion eta nondik nora etorri den bila ibiltzea alferrikakoa dugu. Ez baitago agiri* zehatzik, non, noiztik edo non nolako joerak izan diren beretzeko.

Rodney Gallop-ek zioenez, Euskal Herrian historia aurretik datarrena da pilota jokoak. Eta honetaz aski* argi eta aski agiri eman dugu. Gallop-ek berak zioenez, euskal herriraketa zaharretan ere oso zabaldua da pilotaren berria. «Geure ohi-tura zaharrak kontserbatu ditugun» oso zabaldua da Lapurdin, lehengo denboretatik:

**Haurrak, lkasazue eskuaraz mintzatzen,
Ongi pilotan eta honeski* dantzatzen.**

Bestalde, ba dakigu, noizbait, pilota artzainen jokoak izan dela, M. Barandiaran eta M. Lekuonak eman dauzkgiuten zenbait* agiriaren arauera*.

Oraindik artzaingoak* jarraltzen duen lekuetan, zenbait toki izen aurkituko ditugu dlogunaren lekuko*: Aralarren «Pelota soro*» eta Olartzungo Zaldin Inguruan «Pillota soro», adibidez. Forma zaharrean ormarik* gabe ere jokatzen baitzen.

Baina, hala ere, aitortu behar dugu, lehen dokumentu idatzlia 1331.ekoak dugula, Euskal Herriari dagokionez: Nafarroako erregeek pilotan jokatzeke toki bat egin zutenekoa, «alegia». Frai Fernando de Mendozak, Nafarroako artxiboaon aurkitu zuen agiri hau. Ikus haren berri «Euskalerrlaren alde» alditzarlan (1916). Beraz, 1331.ean ezagutua baitzen, pilota jokoak, Ameriketatik ekarria ez baina, Ameriketara eramana izan behar zuen.

Neronek ere, gai honi buruzko lan bat eman nuen Elbarko «Club Deportivo»-ak argitartzen duen boletinean (1961.eko abenduan). Baina periodistak enteratu gabe geldituko dira honetaz. Enteratu gabe geldituko diren bezala, L. de Ubitartek «La Voz de España» egunkarian 1964.eko otsailaren* 29an argitara eman zuenaz.

Ez dakit non, laster izango omen* dugu pilotaren kondalrazko* liburu bat, lehenago Bombin-ek idatzli zuen liburuan oinarriturik. Oroltuko* ote dira puntu hauetaz? Ala lehendik datozten hutsek liburu horretan ere iraungo ote dute?

J. S. M.

dauzkgiute, deuskuez, dizki-
gute
litzalkegu, litzakgiu,
litzalguke

zalzkgiu, jakuz
zeukun, euskun, zlgun
zlgun, inoan, esaten zuen